

Archiv města Brna

PhDr. Libor Blažek
vedoucí odboru
Archiv města Brna

Mgr. Radana Červená, Ph.D.
vedoucí oddělení archivně-
zpracovatelského

Archivnictví II

- Archivní legislativa
- Archivní síť. Archivní správa MV ČR. Národní archiv
- Státní oblastní archivy
- Státní okresní archivy. Archivy měst
- Specializované archivy. Bezpečnostní archivy. Soukromé archivy
- Výběr a evidence archiválií
- Zpracování archiválií
- Typy archivních pomůcek
- Exkurze – specializovaný archiv, Archiv města Brna

Semestrální úkoly

● 1. Abstrakt

- BAUDISCH, Pavel: *Sbírka Fotoarchiv K. H. Franka*. Archivní časopis 66/2016, č. 4, s. 341-381.
- SKOPALOVÁ, Marie: *Krajský soud Jičín a možnosti jeho badatelského využití*. Archivní časopis 67/2017, č. 1, s. 5-40.
- TÝFOVÁ, Marcela: *Návštěvní knihy – dosud opomíjený pramen k dějinám cestování v českých zemích v 19. století*. Archivní časopis 67/2017, č. 2, s. 139-159.
- Délka: 1-2 NS (normostrana = 1 800 znaků).
- Termín: 31. 3. 2019.
- Způsob odevzdání: e-mailem.

Abstrakt

- Stručné shrnutí tématu práce, jejího obsahu, cílů, použitých metod a závěrů,
 - identifikuje problém a shrnuje závěry,
- formulován nově, ale může obsahovat texty z původního textu,
- neobsahuje žádné odkazy ani citace,
- slouží čtenáři jako pomoc při rychlé orientaci v dané práci,
- srozumitelný i tehdy nemá-li čtenář celý text k dispozici,
- v odborných periodikách umístěn před úvodem,
- **pro náš účel musí obsahovat bibliografický údaj a být podepsán.**

Semestrální úkoly

• 2. Referát

- Vyberte si jeden z okruhu níže uvedených archivů a napište o něm **odborný referát** v délce **minimálně 2 NS**:
 - Specializované archivy,
 - Soukromé archivy.
- Text může být doprovázen obrázky, ale neměla by to být prezentace!
- **Termín: 30. 4. 2018.**
- Způsob odevzdání: e-mailem.

Referát

- kratší slohový útvar odborného rázu
- úkolem je informovat na určité úrovni o daném tématu
- **odborný referát**
 - dbát na spisovnost (pravopis) a srozumitelné vyjadřování
 - vyvarovat se hovorových výrazů
 - pro přehlednost text členit do odstavců podle jednotlivých témat
 - **uvést všechny použité zdroje**

Archivní legislativa

Význam legislativy v archivnictví

- Archivnictví
 - v současném pojetí komplex činností, slučujících v sobě dvě neoddělitelné funkce
 - úřední neboli správní
 - kulturněhistorickou neboli vědeckou
 - Archivní soubor
 - podstata jeho tvorby je organická
 - archiválie je jedinečná
- nastavení systému, povinností a kompetencí prostřednictvím legislativy

Vývoj legislativy do roku 1954

- rakouská monarchie
 - první snahy o vyřešení jednotného archivního systému
- 19. století
 - k původní úřední funkci archivů přistupuje i hledisko kulturně historické
- po roce 1918
 - kompetenční spory mezi ministerstvem vnitra a ministerstvem školství a národní osvěty
 - vznik resortních archivů
 - archivní legislativa nevyřešena
- po roce 1945
 - po převratu v roce 1948 vyřešen kompetenční spor, archivy se dostávají do kompetence ministerstva vnitra

Vládní nařízení č. 29/1954 Sb., o archivnictví

- první celostátní legislativní úprava v historii českých zemí
- organizace a řízení archivnictví náleží ministerstvu vnitra
 - vydává pokyny pro vedení archivních prací, kontroluje stav a úschovu archivního materiálu, vede evidenci JAF, řídí vědeckou a kulturně osvětovou činnost, dohlíží na provádění vyřazovacích prací, pečuje o zpřístupňování a zveřejňování archivního materiálu, pečuje o odborný růst archivních pracovníků
 - poradním orgánem vědecká archivní rada
- zavádí
 - jednotnou archivní organizaci
 - jednotný archivní fond
 - státní archivy
 - do organizace státních archivů začleňuje zemědělsko-lesnické archivy

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

Ročník 1974

Sbírka zákonů Československá socialistická republika

ČESKÁ
SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

SLOVENSKÁ
SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Částka 18

Vydána dne 30. října 1974

Cena Kčs 1,30

OBSAH:

- 97 Zákon České národní rady o archivnictví
 - 98 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení doplňovací volby do České národní rady ve volebním obvodu č. 40 (Brandýs nad Labem—Stará Boleslav ve Středočeském kraji)
 - 99 Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení doplňovací volby do Západočeského krajského národního výboru ve volebním obvodu č. 95 (Louny)
 - 100 Usnesení České národní rady o schválení zákonného opatření předsednictva České národní rady
 - 101 Vyhláška ministerstva vnitra České socialistické republiky o uznávání archiválií za kulturní památky a o zvýšené ochraně archiválií jako kulturních a národních kulturních památek
 - 102 Vyhláška ministerstva vnitra České socialistické republiky, kterou se stanoví podrobnosti převodu vlastnictví k archiváliím
- Oznámení o vydání obecných právních předpisů

97

ZÁKON

České národní rady

ze dne 17. října 1974

o archivnictví

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

§ 1

Dvojnásobení

Cílem tohoto zákona je vytvořit předpoklady pro další rozvoj archivnictví, aby zajišťovalo bezpečné zachování archivního bohatství budoucím generacím a účinně přispívalo k vědeckému bádání, k poznání historie a pokrokových tradic národa českého a slovenského a k řešení aktuálních politických, kulturních a hospodářských problémů.

Odíl I
Archiválie

§ 2

Obecné ustanovení

[1] Archiválie jsou písemné, obrazové, zvukové a jiné záznamy, které vznikly z činnosti státních a jiných orgánů a organizací i z činnosti jednotlivců a které vzhledem k svému významu historickému, politickému, hospodářskému nebo kulturnímu mají trvalou dokumentární hodnotu.

[2] Trvalou dokumentární hodnotu písemných, obrazových, zvukových a jiných záznamů (dále jen „písemností“) posoudí podle stanovených kri-

Částka 18

Sbírka zákonů č. 97/1974

Strana 339

může ministerstvo vnitra nebo příslušný archiv učinit jakýkoli podnět orgánu besprospěšně nadřízenému vedoucímu organizace.

[2] Organizaci, která přes upozornění ministerstva vnitra nebo příslušného archivu poruší povinnost uloženou jí tímto zákonem nebo prováděcím obecně závazným právním předpisem, týkajícím se zřízení, zrušení nebo správy archivu, může zejména v případech, v nichž byla způsobena škoda nebo hrozí její vznik, okresní národní výbor na návrh ministerstva vnitra nebo příslušného archivu uložit pokutu do 50 000 Kčs. Při opětovném porušení některé z uvedených povinností může být organizace uložena pokuta až do 100 000 Kčs.

[3] Pokuty podle ustanovení odstavce 2 se odvedou do rozpočtu České socialistické republiky.

[4] Právní předpisy o projednávání a postihu postupků nejsou dotčeny.³⁾

§ 29

Desavadní archivy a archiválie

[1] Desavadní archivy, které odpovídají archivům, uvedeným v ustanovení § 17 až 21, 23 a 24, se považují za archivy podle tohoto zákona.

[2] Archiválie, které byly uloženy před počátkem činnosti tohoto zákona v archivech uvedených v odstavci 1 a v archivech, popřípadě v organizacích a zařízeních uvedených v § 25, 26 a 27, se považují za archiválie ve smyslu tohoto zákona.

§ 30

Rízení

Na řízení podle tohoto zákona, a vřímkou řízení podle ustanovení § 8 odst. 2, § 10 odst. 2 a § 28 odst. 2, se nevztahují obecné předpisy o správním řízení.⁴⁾

§ 31

Zmocnění

[1] Ministerstvo vnitra vydá k provedení tohoto zákona předpisy upravující

a) základní kritéria hodnocení písemností, postup a vztah archivních orgánů k státním orgánům a socialistickým organizacím při skartacím řízení,

b) podrobnosti o uznávání archiválií za kulturní památky a způsob zajištění zvýšené ochrany archiválií jako kulturních a národních kulturních památek,

c) způsob vedení evidence archiválií a skladbu jednotného archivního fondu v České socialistické republice,

d) ochranu a kategorizaci archiválií,

e) podmínky a způsob využívání archiválií,

f) ukládání archiválií do archívů,

g) zřizování, zrušování, organizací a činnosti státních archívů, archívů národních výborů, podnikových archívů a archívů zvláštního významu,

h) podrobnosti postupu při převodu vlastnictví k archiváliím.

[2] Předpisy uvedené v předchozím odstavci pod písm. b) vydá ministerstvo vnitra v dohodě s ministerstvem kultury.

§ 32

Vztah k předpisům o kulturních památkách
Předpisy o kulturních památkách⁵⁾ se nevztahují na ochranu archiválií, pětí o ně a na jiné otázky upravené tímto zákonem.

§ 33

Zrušení ustanovení

Zrušuje se vládní nařízení č. 29/1954 Sb., o archivnictví.

§ 34

Činnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1975.

Erban v. r.

Koříček v. r.

¹⁾ Zákon č. 80/1961 Sb., o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, ve znění zákona č. 71/1967 Sb. a zákona č. 150/1969 Sb.; vyhláška ministra vnitra č. 61/1961 Sb., o blokovém řízení, ve znění vyhlášky č. 1/1970 Sb.

²⁾ Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

³⁾ Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, a předpisy vydané k jeho provedení.

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

- první zákon o archivnictví v Československu
- zavádí a stanovuje:
 - archivní terminologii
 - archiválie – písemné, obrazové, zvukové a jiné záznamy, které vzešly z činnosti státních a jiných orgánů a organizací i z činnosti jednotlivců a které vzhledem ke svému významu historickému, politickému, hospodářskému nebo kulturnímu mají trvalou dokumentární hodnotu
 - ochranu písemností a archiválií
 - předarchivní péče – původce je povinen zajistit odbornou správu svých písemností, vést jejich řádnou spisovou evidenci, zajistit jejich bezpečné uložení a následné vyřazení ve skartačním řízení
 - ochrana archiválií – archiválie jsou chráněny státem, který zajišťuje jejich ochranu prostřednictvím příslušných archivů
 - podmínky využití archiválií v cizině

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

- nahlížení do archiválií
 - badatelé nahlížejí do archiválií starších 50 let bez souhlasu ředitele archivu (nahlížení do mladších je podmíněno souhlasem ředitele archivu)
- působnost ministerstva vnitra (MV)
 - organizace a jednotné řízení archivnictví
 - Vědecká archivní rada – poradní orgán MV pro odborné a vědecké otázky archivnictví

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

- Archivní síť
 - Státní ústřední archiv (SÚAR)
 - Státní oblastní archivy (SOA)
 - Archivy národních výborů (ANV)
 - Okresní archivy (OA)
 - Archiv hl. města Prahy (AHMP)
 - Archiv města Brna (AMB),
 - Archiv města Ostravy (AMO)
 - Archiv města Plzně (AMP)
 - Podnikové archivy (PA)
 - Archivy zvláštního významu (AZV)

Zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví

- Zvláštní ustanovení
 - Archivy ozbrojených sil a bezpečnostních sborů
 - Archivy politických stran, orgánů Národní fronty (NF), Revolučního odborového hnutí (ROH)
 - Archivy kulturních zařízení, spolků, muzeí, knihoven apod.
- Finanční sankce za porušení zákona
- Následné vydání prováděcích předpisů
 - kritéria pro hodnocení písemností, postup při skartačním řízení, uznání archiválie za kulturní památku (KP), způsoby vedení evidence archiválií, ochrana a kategorizace archiválií, ukládání archiválií do archivů apod.

Novela zákona č. 343/1992 Sb., o archivnictví

- reflektuje změny po roce 1989, ale je pouze formální novelizací zákona č. 97/1974 Sb., o archivnictví
- účelem novely je vytvořit předpoklady pro další rozvoj archivnictví
- upravuje socialistické definice
- zachovává Jednotný archivní fond
- nahlížení do archiválií omezuje na 30 let
 - odstraňuje omezení studia pro cizince
- změny v archivní síti:
 - Státní okresní archivy – změna názvu (původně okresní archivy) a zřizovatele
 - Archiv města Ústí nad Labem – původně okresní archiv
- mění se názvy SOA na Moravě:
 - Moravský zemský archiv
 - Zemský archiv v Opavě
- nastavuje sankce za porušení archivních předpisů

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

Strana 9742

Sbírka zákonů č. 499 / 2004

Částka 173

499

ZÁKON

ze dne 30. června 2004

o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

ARCHIVNICTVÍ A SPISOVÁ SLUŽBA

HLAVA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje

- výběr, evidenci a kategorizaci archiválií,
- ochranu archiválií,
- práva a povinnosti vlastníků archiválií,
- práva a povinnosti držitelů a správců archiválií (dále jen „držitel archiválie“),
- využívání archiválií,
- zpracování osobních údajů pro účely archivnictví,
- soustavu archivů,
- práva a povinnosti zřizovatelů archivů,
- spisovou službu,
- spisovnost Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) a dalších správních úřadů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby,
- správní delikty.

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- archivnictvím obor lidské činnosti zaměřený na péči o archiválie jako součásti národního kulturního dědictví a plnění funkce správní, informační, vědecké a kulturní,
- archivem zařízením podle tohoto zákona, které slouží k ukládání archiválií a péči o ně,
- původcem každý, z jehož činnosti dokument vznikl,
- dokumentem každý písemný, obrazový, zvukový, elektronický nebo jiný záznam, ať již v podobě analogové či digitální, který vznikl z činnosti původce,

e) archiválií takový záznam, který byl vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrán ve veřejném zájmu k trvalému uchování a byl vzat do evidence archiválií; archiváliemi jsou i pečeti, razítka a jiné hmotné předměty související s archivním fondem či s archivní sbírkou, které byly vzhledem k době vzniku, obsahu, původu, vnějším znakům a trvalé hodnotě dané politickým, hospodářským, právním, historickým, kulturním, vědeckým nebo informačním významem vybrány a vzaty do evidence,

f) výběrem archiválií posouzení hodnoty dokumentů a rozhodnutí o jejich vybrání za archiválie a zařazení do evidence archiválií,

g) archivním fondem soubor archiválií, který vznikl výběrem z dokumentů vytvořených činností určité fyzické nebo právnické osoby, organizační složky státu nebo územního samosprávného celku,

h) archivní sbírkou soubor archiválií navzájem propojených jedním nebo několika společnými znaky,

i) archivním zpracováním třídění, pořádání a inventarizace archiválií,

j) zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soustava operací, kterou archiv a správní úřady na úseku archivnictví a výkonu spisové služby systematicky provádějí s osobními údaji v rámci výběru a evidence archiválií, kategorizace archiválií, ochrany archiválií a dispozice s nimi, využívání archiválií a kontroly ve věcech archivnictví a spisové služby,

k) výkonem spisové služby zajištění odborné správy dokumentů došlých a vzešlých z činnosti původce, popřípadě z činnosti jeho právních předchůdců, zahrnující jejich řádný příjem, evidenci, rozdělování, oběh, vyřizování, vyhotovování, podepisování, odeslání, ukládání a vyřazování ve skartačním řízení, a to včetně kontroly těchto činností,

l) zaměstnancem osoba ve služebním poměru, pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu.

Částka 173

Sbírka zákonů č. 499 / 2004

Strana 9743

HLAVA II ARCHIVNICTVÍ

Díl I

Výběr archiválií a jejich evidence

Výběr archiválií

§ 3

(1) Povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií mají

- organizační složky státu,
 - státní příspěvkové organizace,
 - státní podniky,
 - územní samosprávné celky,
 - organizační složky a právnické osoby založené nebo zřízené územními samosprávnými celky, pokud vykonávají veřejnou správu nebo zaměstnávají více než 25 zaměstnanců,
 - školy a vysoké školy,¹⁾
 - právnické osoby zřízené zákonem,
 - zdravotnická zařízení
- (dále jen „veřejnoprávní původci“).

(2) Povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií mají za podmínek stanovených tímto zákonem rovněž

- podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku, pokud jde o dokumenty uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu,
- politické strany, politická hnutí, občanská sdružení, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, církve a náboženské společnosti,
- profesionální komory; členové profesních komor jen v případech, pokud dokumenty vzniklé z jejich činnosti jsou veřejnými listinami,
- nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti,
- likvidátoři v případě dokumentů původce, který je v likvidaci, a správci konkursní podstaty v případě dokumentů původce, na kterého byl prohlášen konkurs, (dále jen „soutukromoprávní původci“).

(3) Výběr archiválií provádí archiv podle své působnosti (dále jen „příslušný archiv“).

§ 4

Kritériem výběru archiválií je trvalá hodnota dokumentu vzhledem k

- době vzniku,
- obsahu,
- původu,
- vnějším znakům.

§ 5

(1) Podle doby vzniku budou příslušným archivem za archiválie vždy vybrány

- dokumenty vzniklé do roku 1850,
- dokumenty z oborů průmyslové a zemědělské výroby, úvěrové soustavy a pojišťovnictví, finančního a důlního podnikání včetně patentů na významné vynálezy vzniklé do roku 1900,
- fotografické, filmové a zvukové záznamy vzniklé do roku 1920.

(2) Podle obsahu budou příslušným archivem za archiválie vždy vybrány dokumenty uvedené v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

(3) Podle původu se za archiválie příslušným archivem vybírají dokumenty, které mají trvalou hodnotu vzhledem k významu, funkci nebo postavení jejich původce.

(4) Podle vnějších znaků se za archiválie příslušným archivem vybírají dokumenty, které mají trvalou hodnotu vzhledem k jejich výtvárné hodnotě, jazyku, písmu, psací látce, způsobu vyhotovení, případně i dalším obdobným vlastnostem.

§ 6

Výběr archiválií z dokumentů původců provádí příslušný archiv ve skartačním řízení nebo mimo skartační řízení.

Výběr archiválií ve skartačním řízení

§ 7

(1) Výběr archiválií ve skartačním řízení příslušný archiv provádí ze souboru dokumentů u původce, který má povinnost vykonávat spisovou službu, nebo z dokumentů jeho právního předchůdce, který tuto povinnost měl.

(2) Skartační řízení je postup, při kterém se vyřazují dokumenty nadále nepotřebné pro činnost pů-

¹⁾ Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

- v současné době platný zákon, který se však uvádí buď ve znění pozdějších předpisů nebo v platném znění z důvodu pozdějších novelizací a vyhlášek
- skládá se z 15 částí
 - důležitá je část první Archivnictví a spisová služba, další části se týkají změn v souvisejících zákonech
- Archivnictví a spisová služba
 - vymezení pojmů – archivnictví, archiv, archiválie, archivní fond, archivní sbírka, archivní pomůcka, výkon spisové služby a skartační řízení
 - výběr archiválií a jejich evidence – povinnosti uchovávání, kritéria, výběr archiválií ve skartačním řízení i mimo něj, evidence archiválií, zpřístupnění archiválií v digitální podobě, prohlášení za AKP nebo NKP, nahlížení do archiválií – badatelná

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

- archivní síť – veřejné, soukromé archivy
- působnost ministerstva a jednotlivých archivů, akreditace archivů
- spisová služba
- kontrolní orgány ve věcech archivnictví a spisové služby
- správní delikty a sankce
- přechodná ustanovení
- přílohy

Vyhláška č. 645/2004 Sb.,

- kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě
 - způsob vedení evidence Národního archivního dědictví (NAD) a vyřazování archiválií z této evidence
 - evidence archivních pomůcek
 - vytváření, správa a zpřístupňování metadat archiválií
 - badatelský řád
 - ceník služeb
 - podmínky pro depozitáře – nosnost, teplota, vlhkost
 - přílohy – evidenční jednotky, archivní pomůcky, vzorový badatelský řád, badatelský list a ceník služeb

Vyhláška č. 259/2012 Sb.

- o podrobnostech výkonu spisové služby
 - životní cyklus písemností – příjem, označení, evidence, tvorba spisu, rozdělování a oběh dokumentů, tvorba spisového a skartačního řádu, vyhotovování, podepisování, odesílání, ukládání a vyřazování dokumentů
 - výstupní datové formáty dokumentů v digitální podobě

Novela zákona č. 167/2012 Sb.

- zabývá se především archiváliemi v digitální podobě
 - digitální archiv
 - zpřístupňování archiválií v digitální podobě
 - správa metadat archiválií
 - oprávnění k ukládání archiválií v digitální podobě a jeho odnětí – digitální archiv musí disponovat dvěma plnohodnotnými úložišti archiválií v digitální podobě, vzdálenými od sebe vzdušnou čarou nejméně 50 km

Webové odkazy na zákony a vyhlášky

- www.zakonyprolidi.cz
- <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

Související předpisy

- Národní standart pro Elektronické systémy spisové služby (ESSS) – VMV čá. 64/2012
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
- Vyhláška č. 194/2009 Sb. o užívání a provozování systému datových schránek
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- Zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů
- Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) = **GDPR**

Související předpisy

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení
- Zákon č. 132/2006 Sb., o kronikách obcí
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy
- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách